

Öv Per Lennerman resebrev 3 från Kosovo

Då var det dags att på nytt skriva några rader om det dagliga livet i Kosovo.

En del av Er har ju på olika sätt svarat på mina två resebrev och det är mycket trevligt att få en kort hälsning från Sverige. Tyvärr är tiden begränsad i veckorna så mina svar får bli lite korta.

Jag fick en mycket berättigad fråga från min systerdotter som skrev. "Vad gör Du därnere?" Frågan är mycket relevant eftersom många av Er som jag skickar brevet till inte har någon militär bakgrund. Jag skall kortfattat försöka ge Er en bild av vad det är jag sysslar med. Jag är chef för en avdelning i KFOR HQ som heter J 9. J:et står för Joint som innebär att staben består av delar ur alla tre försvarsgrenarna, armén, marinen och flygvapnet och också skall kunna leda enheter ur samtliga försvarsgrenar. Som Ni förmodligen förstår är det för närvarande mest aktuellt med "arméförband". 9:an står för CIMIC som uttytt betyder Civil Military Co-operation. På ren svenska civilmilitär samverkan.

Självklart finns det en NATO-definition på vad CIMIC är för något och den lyder som följer, fritt översatt. Den koordination och samverkan som sker mellan NATO-befälhavaren och civila aktörer, inklusive befolkningen, lokala myndigheter men också internationella, nationella och olika "ickestatliga" organisationer i syfte att på alla sätt stödja de militära uppgifter förbandet erhållit. Det är alltså inte med naturlighet en ren "hjälpverksamhet" utan bakom CIMIC-verksamheten döljer sig mycket mer vilket jag återkommer till.

Utan att det funnits en benämning och definition har CIMIC-verksamhet bedrivits i de flesta krig sedan andra världskriget. Det är dock först efter de inledande insatserna på Balkan som nuvarande definition och strukturerade arbetssätt tillkommit, bland annat innebärande att det ingår en CIMIC-enhet på alla staber från bataljonsnivån och uppåt. Om man beskriver de militära faserna (Battle Rhythm) i en fredsframtvängande (Peace Enforcement) eller fredsstödjande operation (Peace Support Operation) kan de enklast beskrivas enligt följande. En ockupationsfas som syftar till att ta kontroll över området och säkerställa att alla strider avbryts. Därefter vidtar De-Escalation fasen som innebär att förbanden på alla upptänkliga sätt försöker minska riskerna för fortsatta strider vilket inkluderar avvärjning av de tidigare stridande parterna. Slutligen övergår verksamheten i en stabiliseringsfas som ytterst syftar till att samhället skall återgå till det normala och att de fredsbevarande styrkorna skall kunna lämna landet.

På motsvarande sätt finns det en "CIMIC Battle Rhythm" som på engelska benämns Provider Phase, Enabler Phase och Advisory Phase. Under den inledande ockupationsfasen arbetar CIMIC-personalen, som alla är militärer, med att i samverkan med övriga aktörer säkerställa att civilbefolkning "överlever". Det innebär med andra ord katastrofhjälp på olika sätt, fysisk

säkerhet, "tak över huvudet", mat för dagen, sjukvård mm, mm. Hjälpen tillhandahålls till mycket stor del av de militära förband som också hjälper till med distributionen för andra organisationer. Det är ett mycket "lätt uppdrag" att vara CIMIC-officer under denna fas då alla är mycket tacksamma för all hjälp de får. Många vill dessutom att denna fas skall fortsätta då den inte "ställer något krav på att individerna" tar något eget ansvar för sin situation och sitt uppehälle.

Enable betyder direkt översatt "göra det möjligt för någon att - sätta någon i stånd att" det innebär att i denna fas skall CIMIC-verksamheten inriktas mot att befolkningen skall ges möjlighet att klara sig. Enkelt uttryckt, vi skall inte ge dem fisk längre utan lära dem att fiska. Denna process är inte helt lätt då människor är vana vid att "militären" och övriga organisationer m.fl. tillhandahåller fisken. Nu får de bara ett fiskespö. Inte minst för soldaterna "ute på linan" känns det mer besvärande att stå och dela ut fiskespön i stället för fisk. Man måste komma ihåg att de här människorna oftast bara har det allra mest nödvändiga och inte på något sätt lever i lyx vilket kan göra det svårt för de inblandade soldaterna att inse att det är hjälp till självhjälp som gäller och inte fortsatta "gåvor".

Militärt är Kosovomissionen inne i stabiliseringsfasen där en kontinuerlig nedskärning av antalet soldater sker. Samtidigt tar Kosovo Police Service (KPS) och United Nations Mission In Kosovo **Police** (UNMIK-P) över allt mer av ansvaret för säkerheten i Kosovo. På motsvarande sätt sker en överföring av mandat från UN:s och OSCE:s olika organ till Kosovos myndigheter på central, regional och lokal nivå. Enligt den ideala modellen borde då den militära CIMIC-verksamheten befinna sig i "Advisor-fasen" men i verkligheten befinner vi oss i huvudsak i "Enabler-fasen" med vissa inslag av "Provider-fasen". Skälet till detta är bland annat, att olika länder har egna "agendor" och ekonomiska medel för sina förband som ingår i KFOR. Utnyttjandet av dessa ekonomiska medel styrs inte av KFOR utan av respektive förbands regeringar.

Dessutom är det min uppfattning att högre chefers ambition att synas i media också påverkar vad som sker inom CIMIC-verksamheten. Inte minst KFOR:s högste chef, generallöjtnant Fabio Mini har en tendens att gärna fatta beslut om olika "Provider-projekt" som KFOR skall delta i syfte att själv hamna i media och framstå som den "snälle farbrodern".

J 9 har för närvarande två huvuduppgifter. För det första att ansvara för planering och uppföljning av för KFOR gemensam CIMIC-verksamhet. För det andra att sköta KFOR:s samverkan med övriga aktörer på central och i viss mån på regional nivå. Denna uppgift sköts av särskilt avdelade samverkansofficerare som finns på min LNO-sektion (Liasion Officer). Utöver denna sektion har jag en Operations- och Planeringssektion som är ansvarig för planering, uppföljning och rapportering. Mycket av underlaget inhämtas genom officerarna på LNO-sektionen. Sammantaget kan jag bara konstatera att arbetet är roligt och intressant.

Den enskilt största uppgiften och utmaningen är att skapa förutsättningar för att de serber som flydde i samband med kriget nu skall kunna återvända till Kosovo. Det finns dock en mycket stor misstänksamhet mellan Kosovoalbaner och Kosovoserber varför processen inte varit alltför framgångsrik hittills. Knappt 10 % procent har återvänt. Med jämna mellanrum sker också mord med etnisk bakgrund, företrädesvis har det varit serber som mördats vilket ju inte har någon positiv inverkan på de som eventuellt vill återvända. Det verkar nästan som morderna är planlagda och genomförda i just dessa syften när man observerar tidpunkt och platser där det skett. Dessutom försöker främst politikerna i Serbien dra nytta av dessa tragiska händelser för att kunna anklaga UN och KFOR.

Nog om detta. Nu över till något betydligt roligare. För första gången någonsin är alla de Nordiska länderna representerade i fredsoperation. Island har ju varit medlem i NATO sedan 1949 men aldrig deltagit i någon fredsoperation vilket inte är så konstigt efter som man inte har någon Försvarsmakt. Det är dock så att KFOR för närvarande är ansvarig för övervakning och trafikledning av luftrummet över Kosovo. Flygtrafikledningen finns på Pristina flygplats och har en isländsk ledning samt ett antal isländska flygtrafikledare. Därutöver finns trafikledare från ett stort antal länder, bland annat har Sverige två stycken för närvarande. Nåväl, igår var det stor nordisk afton på Film City som inleddes med en landskamp i go-kart. Kl 1600 åkte alla nordbor som är knutna till KFOR HQ med buss till en närbelägen go-kart bana där landskampen genomfördes. Reglerna var mycket rättvisa och kan i korthet beskrivas på följande sätt. Varje land skulle ställa upp med 5 förare med en minsta total vikt om 450 kilo och ingen förare fick väga under 65 kilo. Tävlingen genomfördes i fem heat (10 varv) med en förare från varje land i varje heat. Mellan heaten byttes det bilar och startposition så att alla länder skulle ha haft samma bil och startposition en gång.

Det var trångt och mycket tufft stundtals vilket bland annat innebar att en del bilar inte överlevde utan fick bytas ut. För egen del blev jag påkörd av finnen under första varvet då jag ledde vilket resulterade i att bromsledningen gick av varpå omstart beordrades med undertecknad i ny bil. Starten gick sämre denna gång på grund av en startkrasch i första kurvan så jag kom iväg som fyra. Efter några varv hade jag kört upp mig till andra plats då jag plötsligt sitter med ratten i handen i slutet på en raksträcka. Alla tre rattekrarna hade gått av, de var alla svetsade sedan tidigare, så färden slutade i en däcktrave. På grund av att det var precis i slutet blev det ingen omstart. Med andra ord tävlingen började på sämsta möjliga sätt för oss svenskar. Jag kan dock meddela att jag fick dagens största applåder då jag kom gående på startrakan med ratten i hatten. Nåväl efter detta missöde fick jag ta på mig rollen som lagledare och konsult vilket resulterade i två första- och två andraplacingar i de kvarvarande heaten och en säker seger för Sverige i denna första landskamp mellan de nordiska länderna. Det hela avslutades med sedvanlig champagnesprut.

Efter detta åket alla upp till Film City för dusch och ombyte innan nästa programpunkt gick av stapeln på den norska mässen. Där fanns fem uppdukade bord med mat och dryck från de olika nordiska länderna. Fantastisk mat och dryck eller vad sägs om ruten haj, grillat lamm (Island), älgfilé, rökt ren och Koskenkorva (Finland), räkor, krabba, lax, kräftor och Linie akvavit (Norge), danske pölser, Carlsberg och Aalborgs Jubileumsakvavit (Danmark) och slutligen lax, Jansons frestelse, prinskorv, Norrlands Guld och Skåne vid det svenska bordet. Kvällen blev en stor succé och enligt uppgift slutade inte festen förrän kl 0300.

Idag är första gången jag har varit ute på någon typ av rundtur. Jag följde med två norska kollegor upp till Titos gamla jaktreservat som jag beskrev i förra brevet. Dit kom sedan en norsk överstelöjtnant med två stycken björningar. Bakgrunden är att mamman blev skjuten i januari och en amerikan har sedan dess fött upp ungarna i sitt garage. Övlt Tore Bade känner amerikanen och har ett antal gånger fått låna ungarna för att ta med dem ut i naturen. De väger nu någonstans mellan 40 och 50 kilo. Jaktreservatet är fantastiskt vackert och vi åkte upp i bergen till en liten sjö där vi lekte och busade med dessa björningar under dagen.

Lev väl!

Per

P.S. Jag skickar med två bilder som visar sötnosarna.